

glej — Andrej; Francè — gre; zobé — Francè; umrè — Francè; temè — Francè; grofica — Mica; ti dete ljubo! v ljubezni spočeto, v mukah znešeno! itd. — Krvava rešitev zapletka naše odrsko čuvstvovanje moti, zlasti ob čudno lepem finalu Francetovem na str. 127. in ob podobni predhodnici na str. 104. Naj delo dobi še svojega drugega mojstra!

Fr. K.

A. M. Slomšek: **Izbrani spisi za mladino.** (Slovenski pesniki in pisatelji. Za mladino priredila Fran Erjavec in Pavel Flerč. VI. zvezek.) V Ljubljani, 1924. Natisnila in založila Učiteljska tiskarna v Ljubljani. Ilustriral M. Gaspari. Strani XCIV + 321.

Bogata antologija iz Slomškega je knjiga za ljudsko in srednjo šolo. Izdajateljica sta se očitno potrudila in dala veliko v uvodu, cvetniku in opombah. Da le nista vsega, kar bi bilo potrebno, razvidim iz tega, da prav nič ne omenita Slomškovih stikov z Ilirci in Lj. Gajem. Ali je to zamolčati glede vladike Slomškega in danes in za šolo — greh? Kaj malega o Slomškovem slogu in jeziku bo treba za srednje šole seveda v knjigo pripisati. Sicer pa naj Bog povrne izdajateljici in urednikoma.

Dr. I. P.

UMETNOST.

Liturgična umetnost. Herderjeva založba v Freiburgu im Breisgau je izdala lansko leto vrsto knjig, ki se z raznih vidikov pečajo z zgodovino in značajem katoliške liturgije ter umetnostjo v liturgični službi. Dočim Braunovi knjigi o liturgičnih paramentih in Eisenhoferjeva liturgija ne prekoračata tradicionalnega okvira takih knjig in sta v prvi vrsti vestno sestavljeni priročni deli o vseh zadevnih vprašanjih po ustaljeni šabloni, sta Baumstarkova zgodovina liturgije in Kreitmaierjeva beuronska umetnost produkt sočasnih problemov in naziranj o obdelanih temah ter v ozki zvezi z modernim zanimanjem za liturgiko in poglobitev razumevanja za njene oblike ter izboljšanje forem njenega izvajanja. Obe zadnji deli sta odsev, kolikor ne plod pobud, ki izhajajo od takozvanega beuronskega gibanja v benediktinskem redu, čigar cilj gre za tem, da ustvari vsestransko poglobljeno, estetski kar se dá poudarjeno bogoslužno formo. Gre tu za poglobljenje bogoslužnih oblik samih, samega prednašanja obreda v ožjem smislu v simbolično-dramatičnem smislu kretenj in glasovnih izvajanj, v širšem pa za njegovo spremljanje po pomožnih sredstvih, med katere spada umetniška in praktična oprema bogoslužnega prostora samega, bogoslužna obleka in petje. Vse te komponente prožeti z enotnim, pravim liturgičnim duhom in jih poglobiti v njihovi simboliki, je končni cilj beuroncev. Zato pa je treba razširiti in poglobiti razumevanje tudi pri vernikih, k čemur služi sistematično prirejena obredna literatura, kakor jo predstavlja Herderjeva zbirka *Ecclesia orans*. Ti smeri služi tudi Baumstarkova knjiga, katere namen je pojasniti liturgične oblike z zgodovinskega stališča. Za cerkveno petje so se odločili beuroncei, da pro-

pagirajo poživitev tradicionalnega resnega koralnega petja ter so obenem začeli iskati ti resnosti adekvatne oblike tudi za upodabljačo umetnost v bogočastni službi. Iz tega stremljenja je nastala takozvana beuronska umetnost, s katere teorijo in značajem nas seznanja Kreitmaier.

Naj sledi kratek oris vsebine omenjenih knjig: 1. Dr. L. Eisenhofer, *Katholische Liturgik. Darstellung des geschichtlichen Werdens der einzelnen Kultakte.* V zbirki *Herders theologische Grundrisse*. Knjiga vsebuje najprej splošno liturgiko, kjer se peča z oblikami katol. liturgike, z bogoslužnim prostorom in njegovo opremo ter cerkvenim letom; v drugem delu o posebni liturgiki se peča s sv. mašo in njenim sedanjim rimskim obredom, z zakramenti in zakramentalijami in z brevirjem. Razen tega najdemo v nji vse potrebne podatke o zgodovini liturgike in bogato literaturo. — 2. Jos. Braun, *Die liturgischen Paramente in Gegenwart und Vergangenheit in istega Praktische Paramentenkunde, Winke für die Anfertigung und Verzierung der Paramente*, sta bogato ilustrirani in važno dopolnilo Eisenhoferjeve knjige, ker podajata zgodovinski razvoj posameznih paramentov, navajata njihovo simboliko, današnje forme in predpise glede paramentov. — 3. Dr. A. Baumstark, *Vom geschichtlichen Werden der Liturgie* v zbirki *Ecclesia orans*, X. Prednost te knjige je, da se čuti toplo osebno razmerje do predmeta, ki ga obdeluje, in uporablja tudi rezultate primerjalne vede o postanku in razvoju liturgije. Podaja nam v velikih obrisih razvoj rimskega obreda od prvih krščanskih časov do danes. Knjiga je opremljena z bogato zadevno literaturo. — 4. Jos. Kreitmaier S. J., *Beuroner Kunst. Eine Ausdrucksform der christlichen Mystik*. 4. in 5. razširjena izdaja. Novo je poglavje o razmerju beuronske umetnosti do umetnosti naših dni. Kreitmaier se peča v prvi vrsti s teorijo in liturgičnim značajem beuronske umetnosti in je v tem oziru dober interpret, ker črpa iz prvega vira in osebnega stika s tem gibanjem. — V ti zvezi opozarjamo tudi na knjigo A. Hamenstede O. S. B., *Die Liturgie als Erlebnis* v zbirki *Ecclesia orans*, III. — Isti je na zborovanju za cerkveno umetnost v Freiburgu poročal o načelih moderne cerkvene umetnosti¹ in zastopal misel, da naj stavba in oprema cerkve izražata liturgično osnovno misel; liturgični smoter naj velja pred praktičnim; med drugim se zavzema za to, da naj bo na oltarju samo tabernakelj. Iz poročila se vidi, da kljub beuronski realizaciji cerkvena umetnost naše dobe še vedno ne more preko teoretičnega razglabljanja o njenem pravem značaju, zdi se mi, da posebno za to, ker vlada premalo jasnosti o kompetenci umetnika, brez katerega tega vprašanja kljub načelom in teorijam ne bo mogoče uspešno rešiti.

Frst.

¹ Gl. *Allgem. Rundschau* 1924, št. 44 (30. okt.), dr. H. Mayer, *Die Freiburger Tagung für christliche Kunst*.